

VEKERDI JÓZSEF „ABUNDANTIA PRAESENTIS AZ Ó-INDBEN” CÍMŰ
KANDIDÁTUSI DISSZERTÁCIÓJÁNAK VITÁJA

Az 1955. június 30-án megtartott vitán a bírálóbizottság elnöke *Pais Dezső* akadémikus volt; tagjai *Knieszsa István* akadémikus, *Gáldi László*, a nyelvészeti tudományok doktora, a bizottság titkára, *Telegdi Zsigmond*, a nyelvészeti tudományok kandidátusa, *Benigny Gyula* docens és *Gáldi László*. Az értekezés opponensei *Ligeti Lajos* akadémikus és *Czeglédy Károly*, a nyelv és irodalomtudományok kandidátusa voltak; megjelent továbbá *Harmatta János*, a nyelvészeti tudományok kandidátusa, a jelölt aspiránsvezetője.

PAIS DEZSŐ akadémikus elnöki megnyitója után GÁLDI LÁSZLÓ, a bizottság titkára, ismertette Vekerdi József eddigi tudományos munkásságát, majd a jelölt a közzétett tézisek alapján röviden beszámolt értekezéséről. Ezután került sor az opponensi véleményekre.

LIGETI LAJOS akadémikus mindenekelőtt a probléma fontosságát jelezte: az ó-ind legrégebbi korszakában, elsősorban a Rg-védában az elsődleges, nem képzett igéknek körülbelül 1/5-e különböző praesens igeformákból 2 vagy több praesens-alakot képez. Hogyan keletkezett ez a később erősen ritkuló formagazdagság? Delbrück az ó-ind praesens abundansait azzal magyarázta, hogy a különböző alakoknak más és más aspektust tulajdonított, Bloomfield szerint viszont efféle magyarázat alig egy-két igére fogadható el: az esetek túlnyomó többségében az eltérő praesens-alakok ugyanis semmiféle jelentéskülönbséget nem mutatnak. Bloomfield hatására Delbrück átmenetileg feladta álláspontját, majd később — bizonyos mértékben — mégis visszatért hozzá. Bloomfield jogos kritikáját napjainkban a funkcionista és strukturalista nyelvészek egészen figyelmen kívül hagyják, s abból az apriorisztikus tételből indulnak ki, hogy a különböző praesens-alakoknak különböző funkcióit kell képviselniük. Vekerdi József szerint viszont általában semmiféle jelentéskülönbség sem állapítható meg a praesens abundans-ok egyes alakjaival kapcsolatban; csupán egyetlen igénél lehet szó aspektus-különbségről, néhány esetben pedig az egyik alaknak intranzitív-passzív s a másiknak tranzitív, vagy az egyik alaknak konkrét s a másiknak átvitt jelentés tulajdonítható. A jelölt valószínűnek tartja, hogy az indo-iráni előzményekre alig visszavezethető abundantia jórészt a poetica licentia szülte: ezeket a szabálytalan igealakokat a himnuszok költői — akik amúgy is kedvelték az élő nyelvhasználattól eltávolodó, mesterkelt retorikát — mintegy a versmérték kedvéért teremtettkék meg. Az ó-ind legfeljebb csak ilyen irányú tendenciát örökölhettek, s általában ezek a praesens-alakpárok nem az élő nyelv, hanem az irodalmi nyelv mesterkelt alkotásai.

Ligeti Lajos nagy dicsérettel emlékezett meg Vekerdi József tájékozottságáról, egészséges kritikai érzékéről s dolgozatának módszeres felépítéséről; kijelentette, hogy tételeivel általában egyetért, de — egyéb meggyőző példák híján — nem fogadja el magyarázatul a metrikai követelményeket. Helyes lenne tehát megvizsgálni, miféle okai lehetnek az abundantiának általában. A funkcióbeli különbség elhárítása ellenére bőven maradnak egyéb megoldások, s joggal remélhető, hogy a jelölt — módosítva értekezésének metrikai vonatkozásait — végül is megtalálja a helyes megoldást. Az opponens a jelölt kandidátusi disszertációját vitathatatlan eredményei és magas tudós kvalitásai alapján a kandidátusi vita alapjául elfogadta.

CZEGLEDI KÁROLY opponens szintén időszerűnek tartotta a felvetett problémát, s általános nyelvészeti szempontból sem emelt kifogást a jelöltnek a Bloomfieldera emlékeztető állásfoglalása ellen; hozzátette azonban, hogy védhető lenne az ellenkező álláspont is, Delbrück és Gaál László (1. alább) véleménye, amely szerint a polimorfia lényegében véve konvergens jelentésfejlődés eredménye. Bizonyítékként Czegléd utalt arra a tényre, hogy az arabban is sémi örökség révén eredetileg három perfektumtő volt: a *katab*-típus aktív, a *katib*- és *katub*-típus pedig neutrális jellegű. Később azonban ezt az állapotot más irányú jelentésfejlődések keresztetzték, s végül két perfektumtő, ti. *katab*- és *katib*- azonos jelentésűvé vált. A kérdés mármost az, vajon a Vekerdi idézte példákban polimorf képzésmóddal vagy konvergens jelentésfejlődéssel van-e dolgunk. Az opponens nem kíván ugyan állást foglalni, de valószínűnek tartja, hogy a kérdésnek egy irányban való kategorikus eldöntése aligha lehetséges. Eleve valószínűbb, hogy az idézett példák egy része valóban önálló funkció nélküli alakváltozat, mely az indoeurópai praesens-képzés formai lazaságával magyarázható, másik részük viszont inkább eredeti funkciójukat veszített alakokból tevődik össze. Lehetséges például, hogy a reduplikált töveknek eredetileg volt sajátos funkciójuk: egy példában még az ó-indben is mutatkozik bizonyos funkció-különbség, s a tőkettőzéssel alakult tövek reiteratív és intenzív jelentésére a sémi nyelvekben szintén számos példa akad. Vekerdinek számolnia kellett volna a nyelvjárási eredet lehetőségével is: Czegléd szerint legalább az esetek egy részére ez a magyarázat feltétlenül elfogadhatóbb, mint a költői szabadságra és a metrikai követelményekre való hivatkozás. Az avesztai praesens-tövek abundantiájával kapcsolatban merevnek mutatkozik Vekerdi álláspontja: a jelölt ezeket az egyezéseket hajlandó pusztán véletlennel magyarázni, pedig nincs kizárva, hogy ha jobban ismernők az ó-ind és a közép-ind nyelveket, s nem csak műnyelvi forrásokkal rendelkeznének, akkor az egyező abundantiák számát sok más példával szaporíthatnók.

Mindent összevéve, az opponens elsősorban az értekezés anyaggyűjtő és analitikus részét tartja értékesnek. Sajnálatos, hogy a tanulmány második része nem egy vonatkozásban túlzottan spekulatívnak és sematikusnak látszik; néhány részlet (pl. az ind *Istenhez kiáltani* kifejezésnek a Szenczi-Molnár-féle hasonló liturgikus kifejezéssel való egybevetése) elhagyható, hiszen efféle vallástörténeti, folklorisztikus egyezések tömegesen találhatók, s tárgyalásuk nem vág a dolgozat keretébe. Mindennek ellenére Vekerdi József értekezése olyan tudós kvalitásokról tanúskodik, hogy kandidátusi disszertációként való elfogadása feltétlenül javasolható.

Az opponensi vélemények elhangzása után — mivel a jelölthöz kérdést senki sem intézett — VEKERDI JÓZSEF válaszolt az opponenseknek.

Ligeti Lajos akadémikusnak adott válaszában hangsúlyozta, hogy nem minden praesens-dublettet vezetett vissza metrikai okokra; csak a legáltalánosabb, de nem kizárólagos magyarázatnak tartja a metrikai szempontot. Ezzel kapcsolatban utalt több kutató, köztük Renou véleményére, s hozzátette, hogy metrikai körülményekkel lényegében véve nem annyira a dublettek eredetét kívánta megmagyarázni, mint inkább azoknak bizonyos szövegkörnyezetben való alkalmát. Ligeti Lajosnak arra a megjegyzésére, hogy a poetica licentia egyetlen költőnek sem ad jogot új igealakok alkotására, Vekerdi azt válaszolta, hogy a legújabb Homérosz-kutatásban is egyes analógias és más alakokat pusztán a metrummal próbálnak magyarázni; Schwyzer szerint „so erklären sich Umbildungen und Erweiterungen, die an sich auch in der gewöhnlichen Sprache möglich wären, tatsächlich aber doch nur im Vers vorkommen” (Griech. Gr. 105). A védai szövegek műnyelv-jellegét illetően Vekerdi Wackernagel Altindische Grammatik című munkájára hivatkozott, különösen pedig ennek „vedische Wortverstümmelungen und Augenblicksbildungen” című fejezetére.

Czeglédy Károly opponensnek válaszolva a jelölt elvben elfogadta a konvergens jelentéskéjlődés által keletkezett alakpárok elméletét, hozzátette azonban, hogy az esetek túlnyomó részében az eredetileg talán meglevő jelentéskülönbségek már a Rg-véda koráig elmosódtak. A nyelvjárási eredet kérdésében konkrétumot mondani egyelőre alig lehet; mivel a prakrit nyelvek általában a klasszikus szanszkrittal haladnak egy vonalon s inkább az ige fő alakját folytatják, mintsem a mellékalakokat, egyelőre nemigen lehetne egy-egy védikus igealak prakrit eredetét bizonyítani. Ami az ó-ind és az avesztai nyelvallapot közti egyezéseket illeti, a kérdést nehéz ugyan eldönteni, de nem szabad megfélekednünk arról, hogy az indoeurópai nyelvészet újabban egyre inkább számol a „parallele Sonderentwicklung” lehetőségével. Mindenesetre nagyobb nyelvi dokumentáció jóval több fényt deríthetne az abundancia indoeurópai és indo-iráni hátterére.

Szünet után első hozzászólóként GAÁL LÁSZLÓ, a bírálóbizottság tagja, fejtette ki véleményét. Bevezetéképpen hangsúlyozta, hogy a jelölt igen lelkiismeretesen, tudós pontossággal foglalkozott a tényekkel, amelyekre elméletét felépítette. Egyetlen részlet kivételével csak jelentéktelen dolgokban nem ért egyet a jelölttel; örömmel állapítja azonban meg, hogy a jelöltnek az opponensi véleményekre adott válasza már e tekintetben is kielégítőbb, s reményt nyújt arra, hogy a jelölt és a hozzászóló közt talán teljes lesz a meg egyezés.

Gaál László egyetért a jelölttel abban, hogy a védikus abundancia-esetekben jelentéskülönbségekről alig lehet szó. Más kérdés azonban, hogyan magyarázzuk az abundancia előzményeit, valamint az abundancia fejlődését az ind nyelvtörténet folyamán. A metrikus magyarázat egymagában nem kielégítő; helyett a probléma szélesebb körű megvilágítására van szükség.

A primitív — például egyes bantu — nyelvek vizsgálata azt mutatja, hogy ott valósággal burjánzanak az egymástól eltérő alakok, és eredetileg mindig aspektusbeli különbségek is vannak. De ez inkább szegénysége, mintsem gazdagsága a nyelvnek. A sok igealak arra mutat, hogy ez a nyelvallapot az absztrahálásra és a szintézisre még kevésbé alkalmas. Az abundancia később kiküszöbölődik, s a nyelv normalizálódik, amint azt az ó-indben is látjuk. A régebbi állapotnak a közép-indben már csak nyomai vannak, viszont nem hihető, hogy az avesztai alakpárok csak véletlenül egyeznek a Rg-véda dub-

lettjeivel. Az *abundantia* eredeti állapota nyilván ennek az egész fejlődésnek csíráit magában hordozta; maga a szerző a 187. lapon helyesen állapította meg, hogy az indoeurópai alanyelvben is számolnunk kell bizonyos fluktuációval a *praesens* képzésében.

Mindezen kérdések részletes taglalása azonban tulajdonképpen a szerző feladatkörén kívül esett, s így nem vehető olyan körülménynek, amely munkája értékét csökkentené.

A következő hozzászóló TELEGDI ZSIGMOND volt, a bírálóbizottságnak egy másik tagja. Az előbbi véleményekkel egyetértve kiemelte, hogy a dolgozat nagy gondnal és hozzáértéssel készült; hozzátette azonban, hogy egyes általánosabb megállapításaival ő sem tud mindenben egyetérteni. Véleménye szerint ugyanis Vekerdi nemcsak Delbrücknek a védikus funkciókülönbségekre vonatkozó nézetét cáfolta, hanem még azt a feltevését is kétségbe vonta, hogy ezeknek az alaki különbségeknek elvben tartalmi különbségek felelnek meg. Telegdi Zsigmond szerint azonban forma és tartalom polárisan összetartozó fogalmak: a forma mindig egy tartalom formája. Az a gondolat, hogy a formai különbségekben elvben tartalmi különbségek jutnak kifejezésre, nem funkcionalista vagy strukturalista, hanem egyszerűen logikus gondolat. Delbrück tehát helyes feltevésből indult ki, amikor az alaki különbségeket funkcionális különbséggel magyarázta, viszont abban tévedett, hogy ezeket az eredeti funkcionális különbségeket még a védai indben is élőknak hitte. Ezzel szemben tény, hogy a történeti fejlődés során ezek a különbségek elmosódtak, tehát a *praesens* *abundantiája* már a védikus korban is hanyatló jelenség volt. Az eredetileg értelmes *abundantiát* az irodalmi hagyomány csak ideig-óráig tudta fenntartani.

Ezt a felfogást, Telegdi Zsigmond szerint, azért kell kiemelni, mert a jelölt valójában éppen ezzel a tétellel *s z e m b e n* foglalt állást. Hangsúlyoznunk kell tehát azt a tanulságot, hogy valahányszor párhuzamos formákat látunk, amelyek egy bizonyos fokon már nem különböznek funkcionálisan, alapos az a feltevés, hogy másodlagos fejlődéssel van dolgunk, és hogy a fejlődésnek egy korábbi, eredeti fokán a formális különbség tartalmi különbséggel járt.

GÁLDI LÁSZLÓ hozzászólásában azokkal a dolgozatban nem szereplő párhuzamokkal foglalkozott, amelyeket a neolatin nyelvek nyújtanak. Ismeretes, hogy a vulgáris latinban az *-isco* és a görög eredetű *-izo* (*-lō*) képzők új *praesens*-alakok képzésére szolgáltak; ezért van ma az olaszban nemcsak pl. a *finire*-típusú igéknek kiegészüléssel paradigmája, hanem egymás mellett van napjainkig *aborro-aborrisco*, *applaudo-applaudisco* stb. Az *abundantia* tehát nem feltétlenül olyan jelenség, amely régen megvolt s később kivesz; egyes esetekben lehet a nyelvtörténet újabb korszakainak velejárója is. További anyagot szolgáltatnak egyes finnugor nyelvek: az északi osztjákban ma is egymás mellett van a 'lenni' ige jelen idejében egy *olmam*, *olman* és egy *ollam*, *ollan* típusú paradigma. Az irodalmi használat felé haladó osztjákban az *m*-es alakok már kiveszőben vannak, itt tehát bizonyos normalizáció figyelhető meg. Mindenesetre a dolgozat javára vált volna, ha a szerző behatóbban foglalkozik az *abundantia* más eseteivel is.

Ezután következett az egyik opponens, LIGETI LAJOS akadémikus felszólalása. Ligeti Lajos nyomatékosan kiemelte Vekerdi verstani kutatásainak tibetológiai vonatkozásban is nagy jelentőségét, örömmel vette tudomásul a jelölt válaszábanak konciliáns hangját, majd ismét a metrikai magyarázat

gyengéivel foglalkozott. Szerinte a Rg-védában található poetica licentia általánosabb megvizsgálásra szorul; nem szabad esetleges hatását csupán az igeragozásban keresni. Ezenkívül figyelembe kell venni egyéb magyarázati lehetőségeket is, többek közt azt, vajon nem egy korábbi állapot csökevényeivel van-e dolgunk. A praevédikus korszak bizonyos rekonstrukciója tehát elkerülhetetlen követelmény. Hasonló problémák egyébként más nyelvcsaládokban is felmerülnek, például a mandzsu-tunguzban. Az igerendszer ősi állapota mindmáig elég jól megmaradt az északi ágban, a tunguz nyelvekben, a déli ágban viszont sajátos kettősséget tapasztalunk: a nanaj vagy goldi nyelvben rendkívül gazdag igeragozást találunk, a mandzsuban viszont hallatlan leegyszerűsödést. Mindezt a felvetett témára vonatkoztatva, könnyen elképzelhető, hogy a szanszkritban már nem jelentkeznék az abundans igeik, bár az ó-ind még az eddig ismertetett fejlődést mutatja.

A következő felszólaló TAMÁS LAJOS levelező tag volt. Nézete szerint azt a funkcionálizmust, amelynek mindnyájan hívei vagyunk, gondosabban el kellene választani a strukturalista funkcionálizmustól, amely sok tekintetben elszakad a nyelvtől és konkrét nyelvi tények helyett fiktív, deduktív módon feltételezett funkciókkal operál. Nem lehet tehát apriorisztikusnak tartani azt a felfogást, hogy a többalakúságból többféle funkcióra kell következtetnünk. Tamás Lajos egyetért Telegdi Zsigmonddal, valamint Gaál Lászlóval, s azt tartja logikusnak, ha a többféle alaknak megfelelő többféle funkcióból indulunk ki, s legfeljebb azt vizsgáljuk meg ezután, vajon ezen általános tétel alól nincsenek-e kivételek? A nyelv fejlődése ugyanis nem dogmákhoz, hanem egészen más törvényszerűségekhez igazodik. Más nyelvcsaládok hasonló problémáinak figyelembevétele nagyon is kívánatos lenne, s a régebbi korokra vonatkozó összehasonlító anyag híján jó szolgálatot tehetne. Mindenesetre az aspiránsvezetőknek a jövőben legyen gondjuk arra, hogy a kiadandó témákat gondosabban válogassák meg, különös tekintettel arra a kíváncsiságra, hogy a jelölteknek nemcsak az analitikus, hanem az elvi részben is nyíljék alkalmuk képességeik feltárására.

RITOÓK ZSIGMOND hozzászólásában a praevédikus előzményekkel foglalkozott; több külföldi kutatóval egyetértve korábbi szakrális szövegeket tételezett fel, s azt javasolta, hogy a Rg-véda abundantiáját érdemes lenne tüzetesebben összevetni az Atharva-véda abundantiájával. Ez a szöveg ugyanis, későbbi redakciója ellenére, anyagában korábbi, tehát lehetséges, hogy esetleg nem ment át azon a retorikus áttisztuláson, amelyet a Rg-véda mutat.

URAY GÉZA szintén a poetica licentia problémájával foglalkozott. Szerinte a metrikai elvet csupán egyes esetekben lehet magyarázatul elfogadni; maga az abundancia feltétlenül máshonnan ered. A nyelv rendszerétől erősen elütő alakok szájhagyomány folytán aligha terjedtek volna; hasznos lenne tehát — többek közt a prózai védikus szövegek segítségével — a köznyelv, a nyelvjárások és a stilizált liturgikus nyelv viszonyát közelebbről megvizsgálni.

ZSILKA JÁNOS írásban nyújtotta be megjegyzéseit, majd PAIS DEZSŐ akadémikus, a bírálóbizottság elnöke emelkedett szólásra. Az abundans alakok keletkezésének megvilágítása céljából görög párhuzamokra hivatkozott, s megállapította, hogy pl. a *περάωμι* ige alakváltozatai részben nyelvtörténeti, részben nyelvjárási változatoknak tekinthetők, s mint ilyenek, nem okvetlenül jártak funkcionális különbségekkel. Persze lehet, hogy egyiknek-másiknak valamikor funkcionális szerepe is volt. Mindenesetre egyrészt a hangtör-

téneti mozzanatokot, másrészt pedig az analógia hatását feltétlenül figyelembe kell venni, bár elvben a poetica licentia szerepét sem szabad tagadni. Az is bizonyos, hogy a Védák éppen úgy, mint Homérosz költeményei, különböző nyelvtörténeti, illetve nyelvjárási változatokat tartalmazhatnak.

A hozzászólásokra válaszolva VEKERDI JÓZSEF mindenekelőtt Gaál László véleményével foglalkozott mint olyannal, amelyet már a vita előtt volt alkalma megismernie, s mely hozzásegítette őt álláspontjának pontosabb megfogalmazásához. Gaál Lászlónak a primitív nyelvek abundantiájára vonatkozó tételével egyetért; lehetségesnek tartja, hogy efféle jelenségek hajdan az indoeurópai alapnyelvben is voltak, de egyelőre erről közelebbit nem tudna mondani. Arról sem kíván nyilatkozni, vajon csakugyan a kifejlődő absztraháló képesség volt-e oka az abundans alakok fokozatos eltűnésének. A poetica licentia viszont hatékony tényező volt a későbbi korokban is, csakhogy nem ugyanazon igékre hatott, mint a Rg-védában. A költő a versmérték kedvéért olykor igenis élhettett szokatlanabb, részben analogikus alakokkal; ezek a szöveg megértését aligha gátolták. Ami a praevédikus irodalmat illeti, ennek létezését maga is elismeri; hasonlóképpen Homérosz előtt is kellett lennie valamiféle költői hagyománynak.

Telegi Zsigmondnak adott válaszában Vekerdi elismerte forma és tartalom dialektikus egységét, de elvben lehetségesnek tartotta, hogy keletkeztek olyan abundans alakok is, amelyekhez már semmiféle jelentésbeli különbség nem fűződött. Más szóval elképzelhető, hogy abban a korban is keletkeztek új formák, amikor az új formákkal már nem járt együtt tartalmi különbség. Látjuk ezt például a szanszkritban, viszont feltehető, hogy a vele egykorú indiai népnyelvben nem keletkeztek új alakok. Mindenesetre jelentéskülönbség nélküli formai differenciáltság van a szanszkritban, s lehetett a Rg-védában is. Persze az indo-iráni korban elképzelhető értelmes abundancia is, de ehhez hozzáfűzendő, hogy a védikus korban az abundancia már nem szükségszerűen értelmes s általában más jellegű egymásmellettiesség, mint korábban, vagy mint később, a szanszkrit irodalom idején. — Gáldi László hozzászólásával kapcsolatban elismeri, hogy más nyelvterületek abundanciaeseteit valóban érdemes volna megvizsgálni; az említett neolatin fejlődésről s még kevésbé az említett finnugor alakokról sajnos nem bírt tudomással. — Ami Ligeti Lajos hozzászólását illeti, ebben sok a megszívlelendő. Miért érvényesül az abundancia elsősorban az igeragozás területén? Erre a kérdésre nehéz válaszolni, de kétségtelen, hogy hasonló jelenségeket tapasztalunk Homérosznál is. Talán az indoeurópai nyelvekben az igeeképzés az esetleges eredeti jelentéskülönbségek következtében több lehetőséget nyújtott a variációkra, mint a névszóképzés, ahol a jelentésbeli differenciáltság jobban megőrződött. A poetica licentián kívül a tárgyalt jelenség magyarázatára valóban érdemes volna más okokat is keresni. A funkcionalista álláspont megítélésében elismeri a Tamás Lajos javasolta disztinkciót, de Delbrück véleményéről most sem tud kedvezőbben nyilatkozni. Mindenesetre kíváncsi lenne, hogy az apriori feltételezett különbségek meglelte konkrétabb bizonyítást nyerjen. Ritoók Zsigmonddal egyetért a praevédikus irodalom kérdésében; ami az Atharvavédát illeti, ezt metrikailag lazább kezelésű, posztvédikus nyelvi állapotot tükröző terméknek tartja, amelyben felfedezhető ugyan a Rg-véda nyelvi hatása, viszont az itt levő abundánsok közül sok a Rg-védában nincs meg, de a későbbi nyelvben megvan, s végül élő nyelvi alakká vált. — Uray Géza helyesen mondta, hogy tulajdonképpen nem a poetica licentia létrehozója

egyes nyelvi tényeknek, hanem maga a nyelvi fejlődés hozza létre az abundantiát: egy régebbi és egy modernebb alak él egymás mellett, s a költő azt választja, amelyik metrikai okokból számára megfelelőbb. Uraynak az a megállapítása, viszont hogy a szóbeli hagyományozás esetleg akadálya lett volna új alakok keletkezésének, erősen vitatható; a szanszkrit esetében is tudjuk, hogy az epikus szanszkritban keletkeztek a beszélt nyelvből hiányzó új alakok. Ha ezek a változatok — szokatlanságuk ellenére — közérthetőek voltak, szóbeli hagyományozásuk elképzelhető. Homerosnál is egy-egy metrikailag indokolt alakváltozatot — a metrum, a vers kötött anyagának támogatásával — meg tudott őrizni a szájhagyomány. Uraynak az a megjegyzése, hogy a prakritban vannak olyan abundans alakok, amelyeknek nyelvjárási előzményeit a Rg-védára lehet visszavezetni, megszívlelendő; ezzel az eddig nem vizsgált kérdéssel érdemes lesz a jövőben behatóbban foglalkozni. — Pais Dezső akadémikus, homeroszi analógiára hivatkozva, azt kérdezte, nem lehetséges-e egyes dubletteknek részben nyelvtörténeti, részben nyelvjárási eredete. Vekerdi József mindkét magyarázatot lehetségesnek tartja: olykor ki is mutatható, hogy a Rg-véda régebbi részeiben csak az archaikus dublett van meg, s a modernebb alakváltozat csupán a modernebb részekben jelentkezik. Az analógia szintén komoly magyarázó elv; természetesen analógiás képzéssel költők is alkothattak új változatokat.

Miután az opponensek és a jelenlevők Vekerdi József válaszát kielégítőnek tartották, Pais Dezső akadémikus felfüggesztette az ülést, és a bírálóbizottság határozathozatalra vonult vissza. A bizottság visszatérése és az ülés újbóli megnyitása után a bizottság titkára a következő határozatot olvasta fel:

„Az értekezés szerzője az egész anyag átvizsgálásával szükséges és érdemes munkát végzett. Dolgozatának anyaggyűjtő és analitikus része kiváló nyelvi és filológiai szakismeretekről tesz tanúságot; így a jelölt jelentős mértékben előmozdította az indológia egy fontos és vitatott kérdésének tisztázását. Kíváncsnak látszik azonban, hogy elvi megállapításait a végleges kidolgozásnál az általános nyelvészet eredményeinek szélesebb körű felhasználásával helyezze biztosabb alapra. Mindezek alapján a bírálóbizottság egyhangúlag javasolja a Tudományos Minősítő Bizottságnak, hogy a jelöltnek adja meg a nyelvészeti tudományok kandidátusa fokozatot.”

A határozat kihirdetése után az elnöklő Pais Dezső akadémikus a vita-ülést berekesztette.

A vitát összefoglalta:

Gáldi László

a bizottság titkára